

Archeo-rapport 496: Het archeologisch onderzoek aan het Janseniushof te Leuven

**Vanessa Vander Ginst
Julie Van Roy**

**Tienen, 2021
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 496: Het archeologisch onderzoek aan het Janseniushof te Leuven

Opdrachtgever:	Resiterra NV
Projectleiding:	Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteur:	Vanessa Vander Ginst
Foto's :	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2021/12.825/8

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2021, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoudstafel

Administratieve fiche

1. Inleiding

- 1.1 Aanleiding en situering
- 1.2 Historische voorkennis
- 1.3 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw
- 1.4 Archeologische voorkennis
 - 1.4.1 Centrale archeologische inventaris
 - 1.4.2 Archeologisch vooronderzoek op het projectgebied
- 1.5 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

2. Werkmethode

- 2.1 Terreinwerk
- 2.2 Vondstmateriaal
- 2.3 Natuurwetenschappelijk onderzoek
 - 2.3.1 Bulkstalen voor macroresten
 - 2.3.2 Pollenstalen
 - 2.3.3 Houtstalen
 - 2.3.4 14C-datering
 - 2.3.5 Bemonstering muren en structuren

3. Analyse

- 3.1 Allesporenplannen
- 3.2 Stratigrafisch oudste kelders en muurresten
- 3.3 Stratigrafisch recentere kelders, muur- en vloerresten
- 3.4 Leerlooiersactiviteiten
- 3.5 Overige sporen

4. Vondsten

5. Synthese

- 5.1 Interpretatie en datering
- 5.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Bibliografie

Administratieve fiche

Site	Leuven – Janseniushof
Locatie	Leuven, Minderbroederstraat-Janseniusstraat z.n.
Lambert 72- coördinaten	Bounding box: punt 1: x = 172 782, y = 174 020 punt 2: x = 172 830, y = 174 088
Oppervlakte projectgebied	Ca. 2400 m ²
Kadastergegevens	Leuven, afdeling 4, sectie D, percelen 748d2 en 808t (beide deels)
Opdrachtgever	Resiterra NV
Vergunningsnummer	2016/242
Vergunningshouder	Maarten Smeets Overgezet op Vanessa Vander Ginst (11 december 2017)
Bijzondere voorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Leuven Janseniushof
Termijn veldwerk	21/06/2016 tm 14/02/2017
Aard van de bedreiging	Nieuwbouw met ondergrondse parkeergarage
Archeologische verwachting	Historische stadskern Leuven

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en situering

In het kader van het grootschalig herontwikkelingsplan (het Janseniusproject) heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (2016/242). Het veldwerk werd gefaseerd uitgevoerd door Studie Bureau Archeologie bvba tussen 21-6-2016 en 14-2-2017.

Het terrein ligt binnen de historische stadskern van Leuven, zoals afgebakend door Onroerend Erfgoed¹, en is kadastraal gekend als Leuven, afdeling 4, sectie d, percelen 748d2 en 808t.² Bij aanvang van het onderzoek was het terrein niet bebouwd, maar wel in gebruik als werfzone voor de overige projecten op de Jansenius site. Het terrein lag metershoog bedekt met puin.

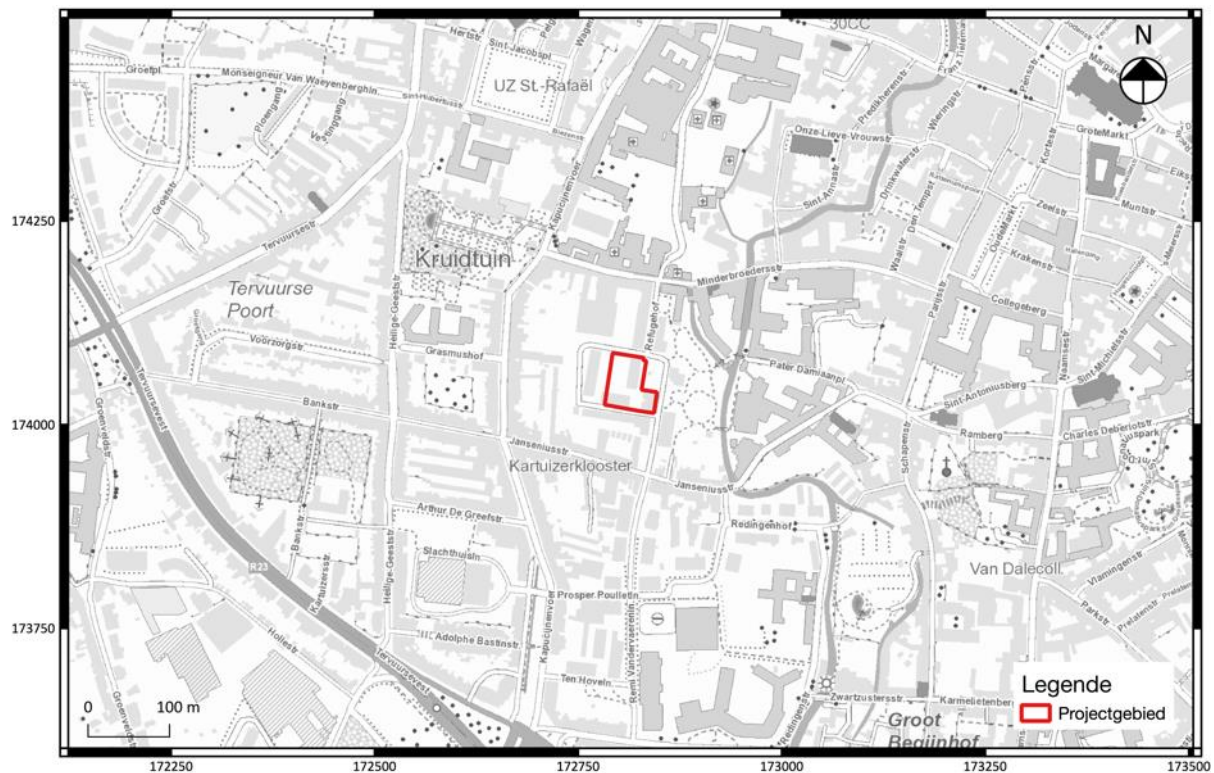

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140040>

² Dit was de perceelsindeling bij aanvang van het onderzoek. Ondertussen zijn de perceelsgrenzen en nummers grondig gewijzigd.

Fig. 1.4: Puin op het projectgebied.

1.2 Historische voorkennis

1.2.1 Algemene geschiedenis van de stad Leuven

Namen van waterlopen en nederzettingen gaan vaak heel ver terug in de tijd. De oudste vermelding van de Dijle dateert uit 1008 als Thila. Volgens Gysseling zou deze naam teruggaan tot het tweede of eerste millennium voor onze tijdrekening. De oorspronkelijke naam zou opklimmen naar het Indo-europese *Tīrā*, wat “de moerassige” zou betekenen.³ De naam van de stad zou teruggaan op *Lubaniom*, afgeleid van de persoonsnaam Lubanios (“de geliefde”). In een 11de-eeuwse kopie van de *Annales Vedastini* uit 884 is sprake van *Luvanium*.⁴

De ijzertijd en de Romeinse periode

Van de vroegste geschiedenis van het Leuvense is bijzonder weinig gekend. Tijdens de ijzertijd (650 v.C.-25 n.C.) kende de streek een verspreide bewoning die zich voornamelijk op de hoogtes langs de Dijlevallei vestigde. Toch is de kennis over deze periode voor het Leuvense zeer beperkt.

In de Romeinse periode vormde de Dijle de grens tussen de Civitas Nerviorum en de Civitas Tungrorum. In deze periode lag het grondgebied van de latere stad Leuven niet in de nabijheid de grote verbindingswegen van Noord-Gallië. De weg Keulen-Boulogne vormde de ruggengraat van het wegennet. Een tweede weg liep via Tongeren, Tienen, Duisburg, Kester en Kortrijk. Deze weg had wel een aftakking die vanuit Tienen westwaarts over Leuven en Elewijt liep.⁵ Bij de kruising van deze plaatselijke Romeinse weg Elewijt-Tienen en de Dijle zou een baanpost (*mansio*) ontstaan zijn. Gelijdelijk aan kwam de plaatselijke bevolking zich in de buurt van deze post vestigen, die een ambachtelijk en commercieel centrum vormde.⁶

De vroege en volle middeleeuwen

De periode tussen de laat-Romeinse tijd en het einde van de 9de eeuw is eveneens zeer slecht gekend. In de literatuur wordt soms gewag gemaakt van het bestaan van een Merovingische vicus die in de 8ste eeuw door Sint-Hubertus van Luik bezocht zou worden.⁷ Mogelijk gaat de stichting van de Sint-Pieterskerk tot deze periode terug.

Omstreeks 870 was Leuven de hoofdplaats van een gelijknamig graafschap dat zich hoofdzakelijk uitstrekte tussen de Dijle en de Demer. In 884 zouden de Noormannen een Karolingische burcht (ten hove) innemen en er hun winterkamp vestigen.⁸ In 891 worden de Denen door de Duitse koning Arnulf van Karinthië definitief verslagen. In verband met deze veldslag wordt Leuven voor het eerst in geschreven bronnen vermeld. Rond 900 schreef abt Regino von Prüm over ‘*Lovon*’ in zijn ‘*Chronicon*’. De annalen van de abdij van Fulda beschrijven zowel het Noormannenkamp te Leuven als de veldslag van 891. Uit deze annalen kan worden opgemaakt dat het leger van Arnulf de Dijle overstak, waaruit

³ Van Uytven 1980, 9-10.

⁴ Ibid. 10.

⁵ Van Uytven 1980, 39.

⁶ Vandekerchove 1996, 51.

⁷ Lemaire 1971, 216.

⁸ Vandekerchove 1996, 69

kan worden afgeleid dat het Noormannenkamp zich op de linkeroever van de rivier bevond. Algemeen wordt aangenomen dat de burcht één van de eerste woonkernen vormde waarrond de stad zal groeien. De andere kern zou zich op de rechteroever bevinden, op het kruispunt van land- en waterwegen, in het huidige stadscentrum.

De eerste gekende graaf van Leuven is Lambert I met de Baard (1003-1015), achterkleinzoon van Reinier. Door een geslaagde huwelijkspolitiek wist Lambert I ook het graafschap Brussel (tussen de Dijle en de Zenne) in de Brabantgouw te verwerven. In 1085-1086 werd daar door de Duitse keizer Hendrik IV aan Hendrik III van Leuven in leen een tweede graafschap (tussen de Zenne en de Dender) in de Brabantgouw gegeven. Dit landgraafschap werd in 1183 tot hertogdom verheven. In 1106 werd het hertogdom Neder-Lotharingen door de Duitse keizer aan Godfried I van Leuven in leen gegeven. Als ambtsleen zat hierin ook het markgraafschap Antwerpen vervat. Nadat in 1190 het hertogschap van Neder-Lotharingen al haar gezag werd ontnomen door de Duitse keizer, mochten de graven van Leuven in ruil voor dit verlies het hertogelijk gezag binnen hun territorium uitoefenen. Zo ontstond het hertogdom Brabant.

Sinds de 11de eeuw ontwikkelde Leuven zich tot een plaats van betekenis. De stad was gunstig gelegen op het kruispunt van de handelsroute Boulogne-Brugge-Keulen en de Dijle. Tegelijkertijd voerden de Leuvense graven een actieve expansiepolitiek. Lambrecht I met de Baard maakte Leuven tot het centrum van zijn feodaal bezit en zijn verblijfplaats. Onder zijn bewind werd een nieuwe burcht gebouwd op 's Hertogeneiland, gelegen tussen de twee Dijlearmen. Godfried I focuste in zijn politiek op het creëren van een beter bestuurbaar kerngebied met een gelijkmatig verdeelde bevolking en een eventwichtige bedrijvigheid. De graaf besteedde uitgebreid aandacht aan Midden-Brabant om zo de bestaande handels- en bevolkingsconcentraties in het westen en het oosten met elkaar te verbinden. Een middel om de bedrijvigheid te verhogen in deze gebieden was de stichting van nieuwe of de begunstiging van bestaande kloosters.⁹

In 1150 kreeg Leuven het marktprivilege toegekend en enige tijd later werd de eerste stenen stadswal opgetrokken. In het centrum, in de buurt van de huidige Oude Markt, ontwikkelde zich een handelswijk, met speciale verkoophuizen of hallen. De voornaamste handelaars en werklieden en de hertogelijke leenmannen verenigden er zich onder de bescherming van de Sint-Pieterskerk. Zij werden de Sint-Pietersmannen genoemd en door een jaarlijkse cijns te betalen werden zij vrije burgers. De Leuvense handel zou gaandeweg het lokale niveau overstijgen en werd ingeschakeld in de grote handelsstromen die sinds de 11de eeuw West-Europa doorkruisten. De wolproductie nam een hoge vlucht in de tweede helft van de 13de eeuw. Leuvense kooplui kochten grondstoffen in Engeland en voerden de afgewerkte producten uit naar Engeland, Frankrijk, het Heilig Roomse rijk en het Duitse hinterland.¹⁰ De bloei zou tot ongeveer het midden van de 14de eeuw duren.

De late middeleeuwen tot de nieuwste tijd¹¹

In de 13de eeuw werd op de Keizersberg door de hertogen van Brabant een nieuwe burcht opgetrokken. Een tweede ringmuur (1356) omsloot een veel groter gebied, dat tot de 19de eeuw nooit volledig volgebouwd raakte. Een deel van de ruimte werd ingenomen door industriële gebouwen, maar binnen de stadsmuren werd ook nog steeds aan landbouw gedaan. Met de troonsbestijging van

⁹ Van Uytven 1980, 55-57.

¹⁰ Van Buyten e.a. 1975, 19.

¹¹ Voornamelijk gebaseerd op Van Uytven 1980, Van Uytven 1998 en Vandekerckhove 1996.

hertog Jan I (1268-1294) was de rol van Leuven als hertogelijke residentie echter uitgespeeld ten voordele van Brussel. Door de stichting van de universiteit in 1425 won de stad opnieuw aan prestige. De zone van de huidige Grote Markt werd in de loop van de 15de eeuw aangelegd. De romaanse Sint-Pieterskerk werd verbouwd en vergroot in gotische stijl en ook het gotische stadhuis en het Tafelrond werden opgetrokken. Het laatste kwart van de 15de eeuw zou voor Leuven nefast zijn. De politieke macht van Leuven kreeg de doodsteek in 1489, met de overwinning van de Bourgondische Hertog Maximiliaan van Oostenrijk op de opstandige Vlaamse en Zuid-Brabantse steden. Vanaf nu werd de leiding gedragen door Brussel en Antwerpen en vooral door de hoge adel.

Met de blijde inkomst van Filips de Schone te Leuven begon voor de stad een periode van herstel. Zij zal haar vroegere grootheid echter nooit evenaren. Ook de 16de eeuw was een periode van economisch verval en de 17de eeuw was een periode van stagnatie. De 18de eeuw werd niet enkel gekenmerkt door de bouw van universitaire gebouwen, abdijen en kloosters, maar ook door de vernieuwing van de economische infrastructuur met de aanleg van een steenwegennet en het kanaal Leuven-Dijle (de Leuvense Vaart).

Het uitzicht van de stad veranderde vooral sterk in de tweede helft van de 19de eeuw. De eerste spoorverbindingen zagen het licht. Het stadsbestuur zou tussenkomen in de urbane ontwikkeling van de stad en een eigen architect aanstellen, François-Henri Laenen (1801-1849). Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog in 1914 leed Leuven sterk onder brandstichting door de Duitse troepen. Een groot deel van het stadscentrum, met o.m. de Oude Markt, de Sint-Pieterskerk en de Stationsstraat (de huidige Bondgenotenlaan) werden verwoest. De bombardementen van de Geallieerden tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1944, richtten andermaal veel schade aan.

1.2.2 De Janseniussite en omgeving

Het projectgebied ligt tussen de Voer en de Dijle, binnen de tweede stadsomwalling en net buiten de eerste stadsomwalling. Het projectgebied bevindt zich tussen de Minderbroedersstraat, een straat die al vanaf de 12de eeuw een belangrijke verbindingsweg vormde naar het centrum van de stad, en de Janseniusstraat. Bovendien situeert het projectgebied zich binnen het stedelijk weefsel in de nabijheid van een zone waar vroeger veel activiteit was: zo ligt het te onderzoeken terrein dicht bij het Pater Damiaanplein. Dit plein stond in de 13de eeuw bekend als *Ledige - of lage - Plaats*, een ten opzichte van de Naamsestraat veel lager gelegen en hellende plaats waarop, volgens Van Even (1895), een houten graanhals zou gestaan hebben.¹² In 1293 schonk hertog Jan I van Brabant de plaats aan de stad op voorwaarde dat ze nooit zou bebouwd worden. Het plein werd toen al enkele decennia gebruikt als vee- of varkensmarkt, en staat onder die naam ook in verschillende archivalische bronnen vermeld. Vanaf 1813, toen de verkoop van vee verhuisde naar het pas aangelegde Sint-Jacobsplein, werd het plein gebruikt als pluimveemarkt en Kiekenmarkt genoemd.¹³ De Janseniusstraat zelf was tot voor kort bekend als Broekstraat, een naam die al in 1347 gebruikt werd en verwijst naar het veenachtige karakter dat het gebied eertijds had. Door de ligging vlak aan de Dijle in een laag gelegen deel kan men zich voorstellen dat dit gebied een eerder moerassig karakter had.

De eerste stenen omwalling van Leuven dateert uit de periode 1156-1165.¹⁴ De min of meer cirkelvormige muurgordel met de Sint-Pieterskerk als middelpunt was circa 2700 meter lang.

¹² Van Even 2001: 223-224.

¹³ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/109882>

¹⁴ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/125406>

Eénendertig op regelmatige afstand geplaatste waltorens zorgden voor een bijkomende verdediging. Ter hoogte van de belangrijkste invalswegen was de omwalling onderbroken door elf stenen poorten. In de buurt van het projectgebied, tussen de Janseniusstraat en de Minderbroedersstraat, bevinden zich de resten van de vroegere waterpoort, op de plaats waar de Dijle de stad binnenstroomt. Deze waterpoort werd gevormd door een stenen boogbrug geflankeerd door verdedigingstorens (Janseniustoren en Justus Lipsiustoren). Gelegen aan de eerste grote splitsing van de Dijle was het een belangrijke toegangspoort tot de stad. De rechterarm van de Dijle stroomde Leuven binnen. Er werd tol geheven op de goederen die per schip werden aangevoerd. De waterpoort moest tevens de verderop gelegen brug over de Dijle beschermen. Op de linkerarm van de rivier, die werd gegraven als gracht rond de eerste stadsmuur, werden sluizen geplaatst. Hiermee kon men het waterpeil op de rechterarm regelen waardoor overstromingen in de stad werden vermeden. Bij de aanleg, circa 1360, van een nieuw en grootser opgevat verdedigingssysteem kwam de oude muurgordel in onbruik.

De Janseniusstraat vertrekt van aan het Pater Damiaanplein en loopt in een bochtig en licht hellend tracé naar de Kapucijnenvoer. Achter de brug over de Dijle kruist ze het Redingenhof en wat verder de R. Vander Vaerenlaan. Het eerste straatgedeelte van het Pater Damiaanplein tot de Dijlebrug is gekasseid en wordt volledig ingenomen door het Paridaensinstituut en het Iers College, waarvan de oudste vleugel schuin op de straat is ingeplant. De straat heeft hier een vrij gesloten karakter, enerzijds door de hoge gevelwanden en anderzijds door de om de bocht doorlopende bebouwing die het perspectief afsluit. Eens aan de Dijlebrug, richting het projectgebied, verandert het straatbeeld: het luchtbombardement van 1944 veegde ganse gebouwengroepen weg, waardoor een open ruimte ontstond die in de jaren 1950 en '60 opnieuw bebouwd werd met vrijstaande appartementsgebouwen en rijwoningen op de nieuwe rooilijn aan het Redingenhof. Tussen de eerder bescheiden rijwoningen verder in de straat staan enkele grote studentenresidenties, waaronder "Regina Mundis".

1.2.3 Cartografische bronnen

Er bestaan een hele reeks kaarten voor het centrum van Leuven, waarvan de oudste vrij beschikbare kaart die van Jacob van Deventer (1550-1565) is. Het binnengebied dat de Janseniusite vormt is duidelijk herkenbaar, alsook de eerste stadsomwalling ten oosten ervan. Langs de Minderbroederstraat zijn reeds enkele gebouwen aanwezig, maar het volledige achterliggende gebied is onbebouwd. Ook de Janseniusstraat is op dit punt zo goed als onbebouwd. Op de 17de-eeuwse kaart van Blaeu (1652) is te zien hoe de omgeving stilaan sterker geurbaniseerd raakt. Het binnengebied waarin het projectgebied gelegen is, blijft evenwel onbebouwd. De 18de en 19de-eeuwse kaarten tonen wel kleine verschillen in de bebouwing langs de Minderbroeder- en Janseniusstraat, maar ook hier is het binnengebied onbebouwd. Dit zou grotendeels zo blijven tot de 21ste eeuw, wanneer de ontwikkeling van de Janseniusite pas begon. Wel is op een luchtfoto en een kaart uit de jaren 1950-1970 in het noorden een rechthoekig gebouwtje en een muur waarneembaar. Het terrein lijkt verder als tuin/grasland in gebruik. Het projectgebied zelf bleef verder tot aan het begin van het onderzoek onbebouwd, maar werd wel gebruikt als werfzone en voor puinopslag (luchtfoto 2015).

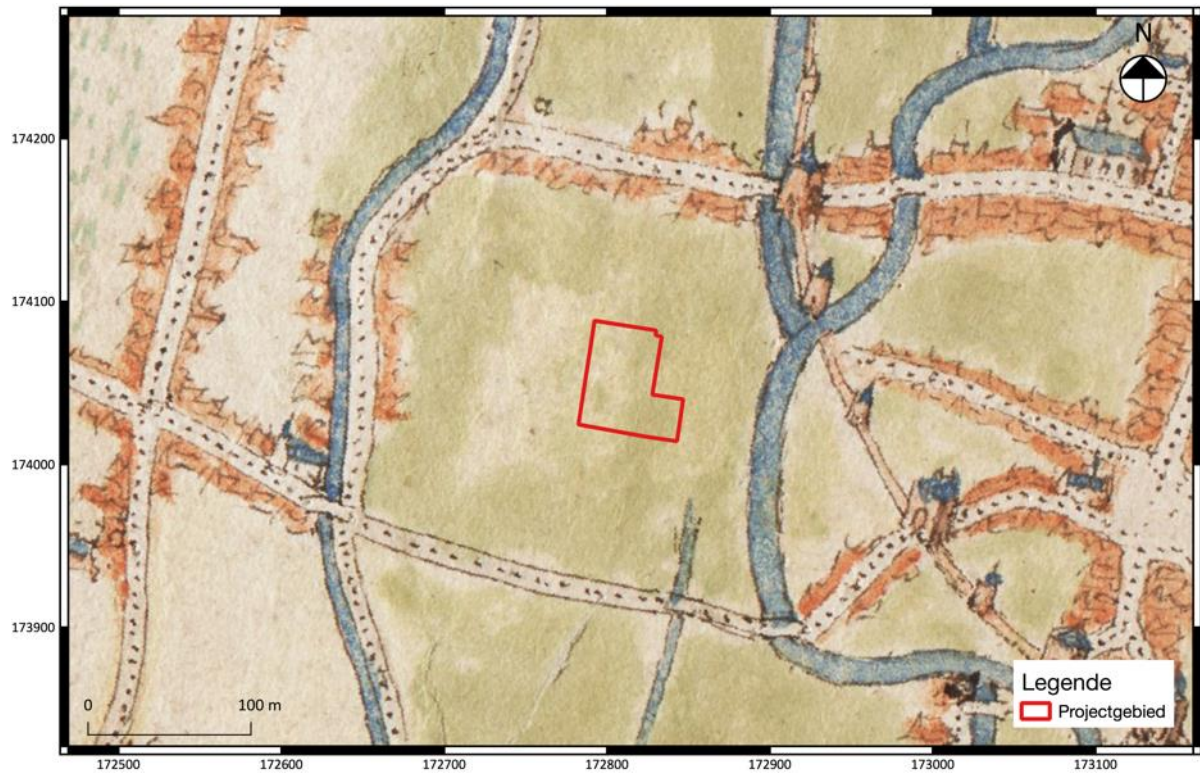

Fig. 1.5: Uittreksel uit de kaart van Deventer (1550-1565) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.6: Uittreksel uit de kaart van Blaeu (1652) met aanduiding van het projectgebied.

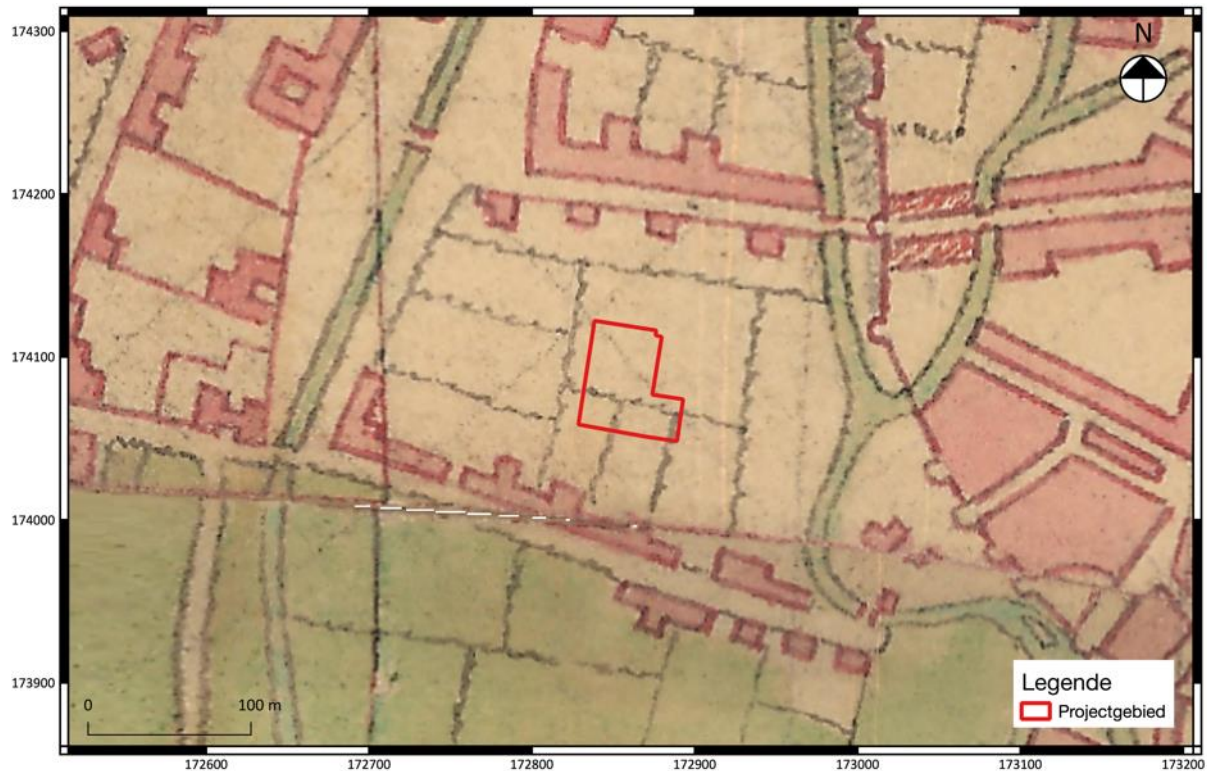

Fig. 1.7: Uittreksel uit de Villaretkaart (1745-1748) met aanduiding van het projectgebied.

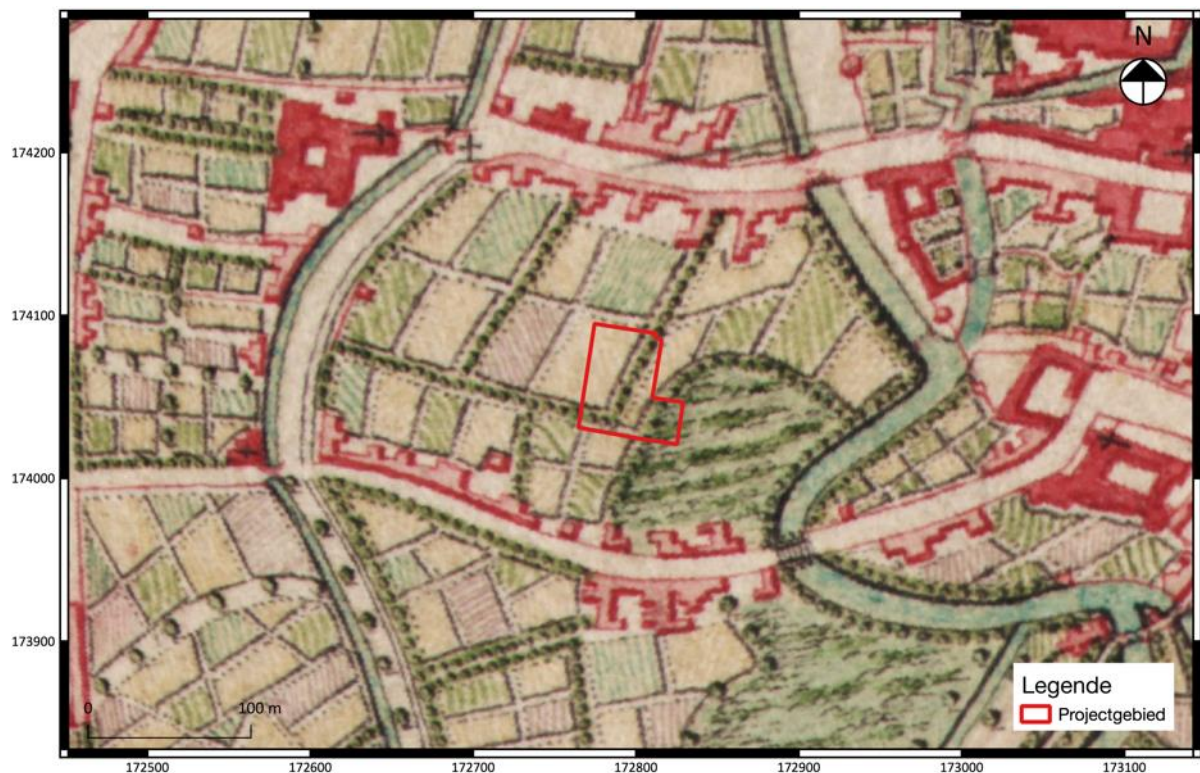

Fig. 1.8: Uittreksel uit de Ferrariskaart (ca. 1777) met aanduiding van het projectgebied.

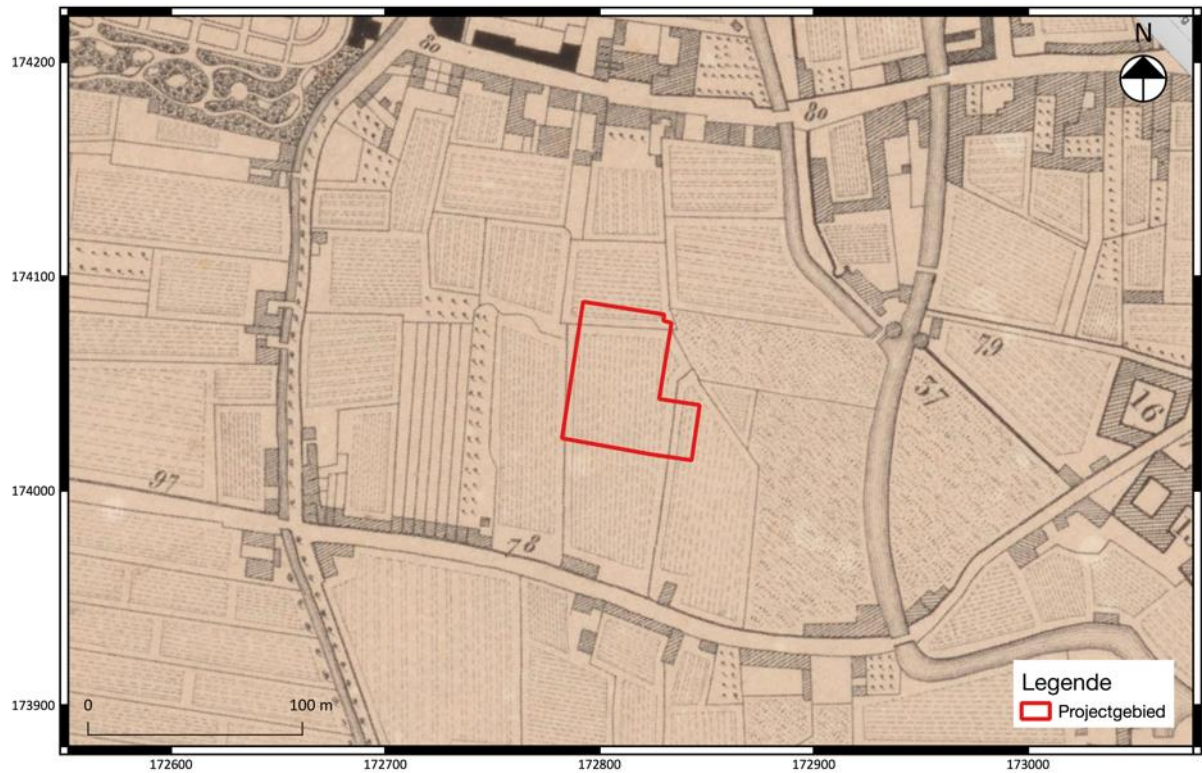

Fig. 1.9: Uittreksel uit het kadaster van Jobart (1825) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.10: Uittreksel uit het Primitief Kadaster (1830-1834) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.11: Uittreksel uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met aanduiding van het projectgebied.

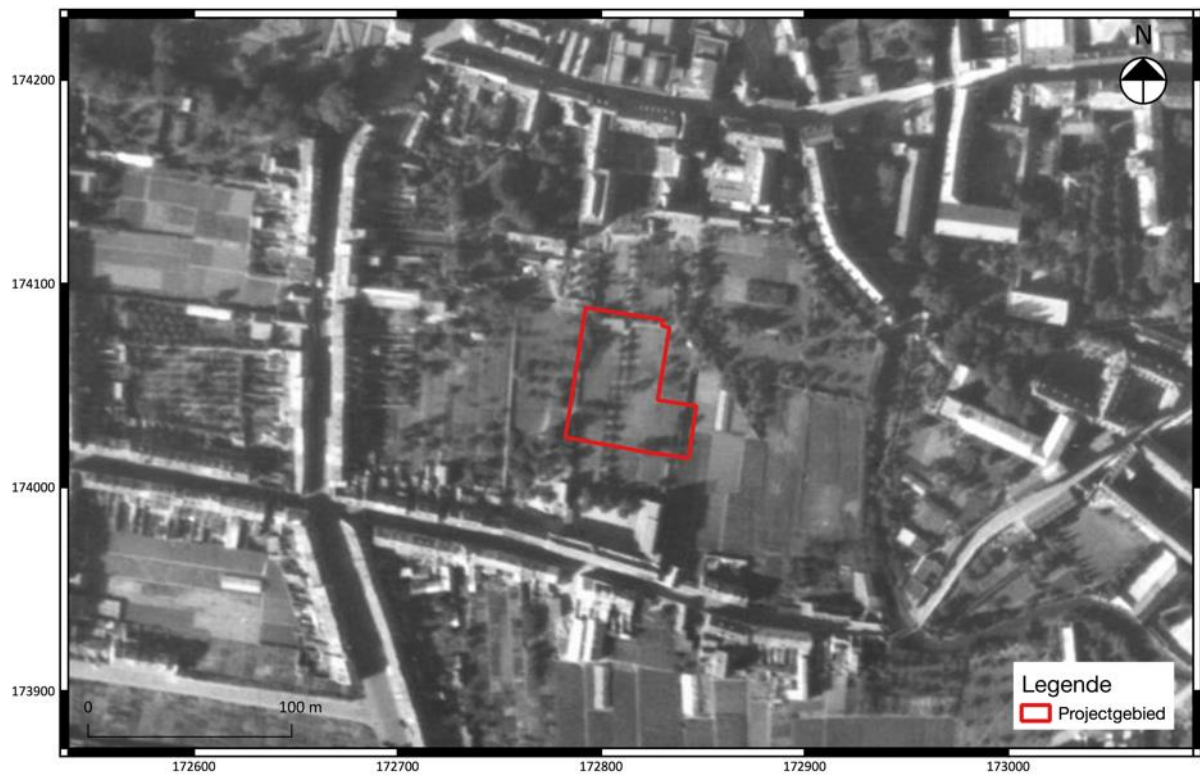

Fig. 1.12: Detail van een luchtfoto uit 1947-1954 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.13: Detail van een topokaart uit 1950-1970 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.14: Detail van een luchtfoto uit 2015 met aanduiding van het projectgebied.

1.3 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Het grondgebied van Leuven ligt op het raakpunt van drie geografische gebieden: de vlakte van Laag-België in het noorden, de heuvels van het Hageland in het oosten en het Brabantse leemplateau in het zuiden en het zuidwesten. De Dijle en haar bijrivieren snijden zich diep in het Brabantse plateau in, om vervolgens bij het verlaten van het plateau door de stad te stromen waar zich in de alluviale vlakte een aantal zijarmen en eilanden gevormd hebben. De stad zelf ontwikkelde zich zowel in de alluviale vlakte als op de hoger gelegen vervlakkingen van het plateau. Dit uit zich in steile hellingen tussen de beide stadsgedeelten.¹⁵ De Dijlevallei vormde een natuurlijke doorgang tussen de heuvels en het plateau en was vanaf Leuven bevaarbaar. Het projectgebied ligt in de Dijlevallei en de hoogtewaarden op het terrein fluctueren tussen 20,5 en 21,8 m TAW.

Bodemkundig gezien komen er ter hoogte van het project fluviatiele afzettingen voor. Op de bodemkaart ligt het projectgebied volledig in een bebouwde (OB) en bijgevolg niet gekarteerde zone.

Op de quartair geologische kaart valt het projectgebied binnen een zone die is aangeduid met code 3a. Dit staat voor fluviatiele afzettingen (FH) (organochemisch en perimarien inclusief) van het holoceen (vanaf 11,7 Ka) en mogelijk het tardiglaciaal (laat-weichseliaan: 14,650 Ka - 11,650 Ka). Onder deze fluviatiele afzettingen liggen eolische afzettingen (ELPw) (zand tot zilt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen; 116 Ka - 11,7 Ka) en mogelijk het vroeg-holoceen. In het noordelijke en centrale deel van Vlaanderen ligt er zand tot zandleem terwijl in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen silt (loess) ligt. Onder de eolische afzettingen komen hellingsafzettingen (HQ) van het quartair voor met daaronder weer fluviatiele afzettingen (FLPw) van het weichseliaan. In rivierdalen komt op het contactvlak tussen de tertiaire ondergrond en de quartaire deklaag grintafzetting voor. Meer gedetailleerde informatie is terug te vinden op de quartairprofieltypenkaart. Hierop valt het projectgebied binnen een blauwe zone met code 2. De bodem is hier opgebouwd uit drie alluviale pakketten. Bovenaan komt de leem en zandige leem van Rotspoel voor, die soms schelpengruis kan bevatten. Hieronder zit de venige kleiige leem van Korbeek-Dijle en het Veen van Rotselaar.

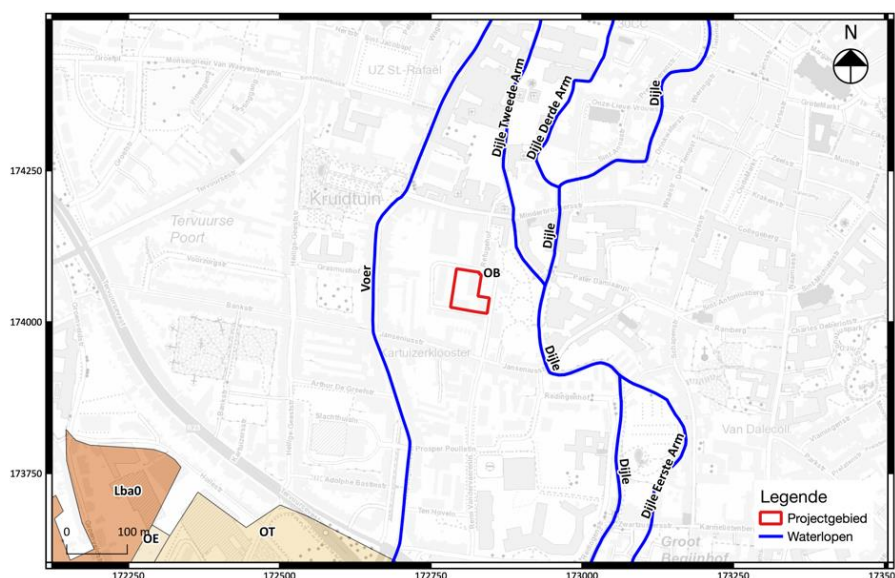

Fig. 1.15: Uitsnede van de bodemkaart met waterlopen en aanduiding van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

¹⁵ Van Uytven 1980: 15-18.

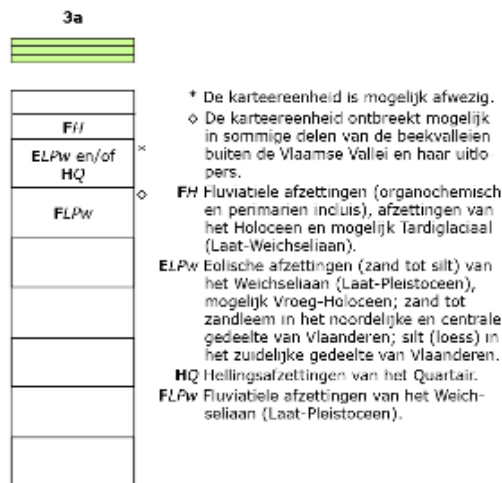
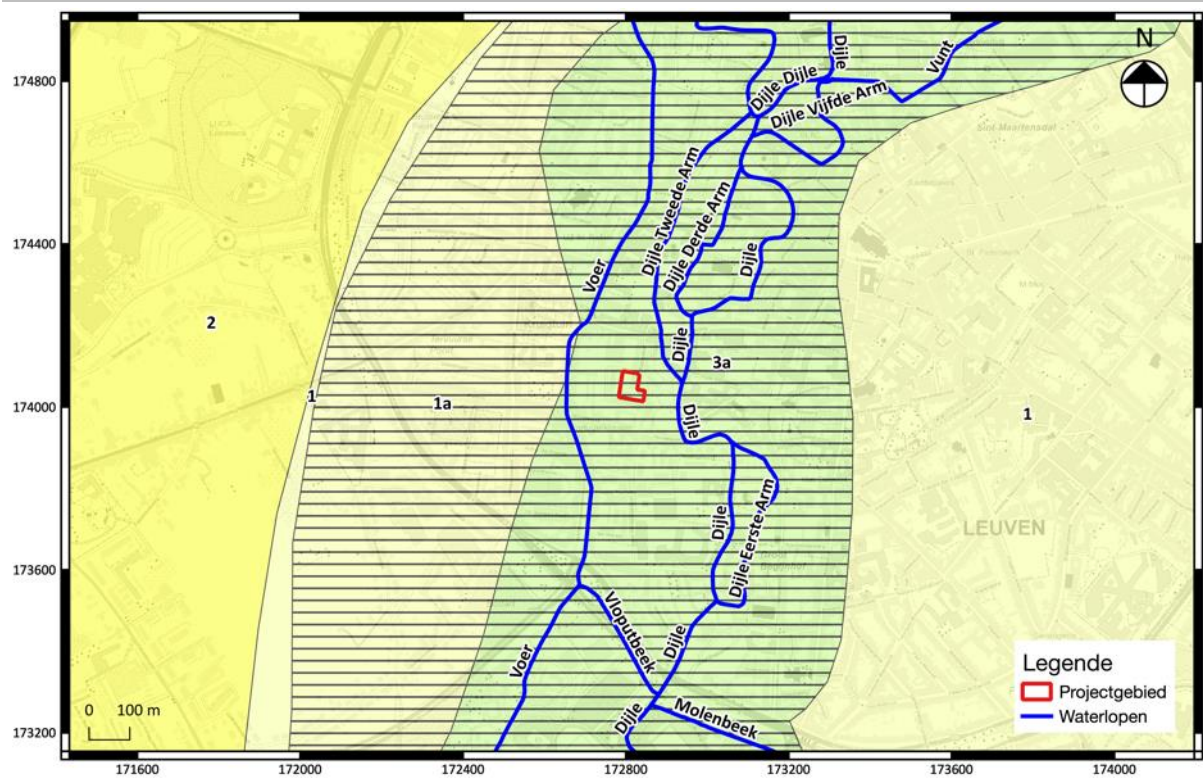
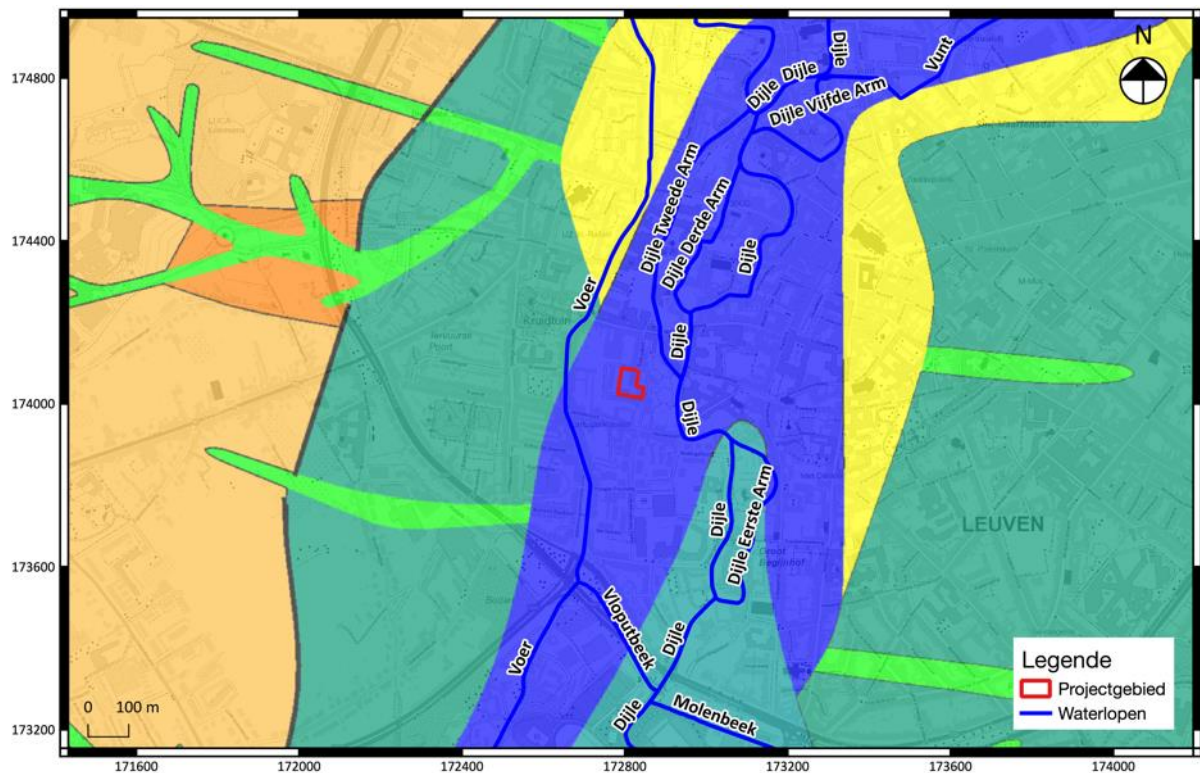

Fig. 1.16: Uitsnede van de quartair geologische kaart met waterlopen en aanduiding van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

2

a: Leem en zandige leem van Rotspoel, soms met schelpengruis (rivierafzetting uit het holoceen: 9000 v.C.-heden)

b: Venige kleiige leem van Korbeek-Dijle (rivierafzetting uit het holoceen: 9000 v.C.-heden)

c: Veenvan Rotselaar (rivierafzetting uit het holoceen: 9000 v.C.-heden)

a
b
c

Fig. 1.17: Uitsnede uit de quartair profieltypenkaart met aanduiding van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

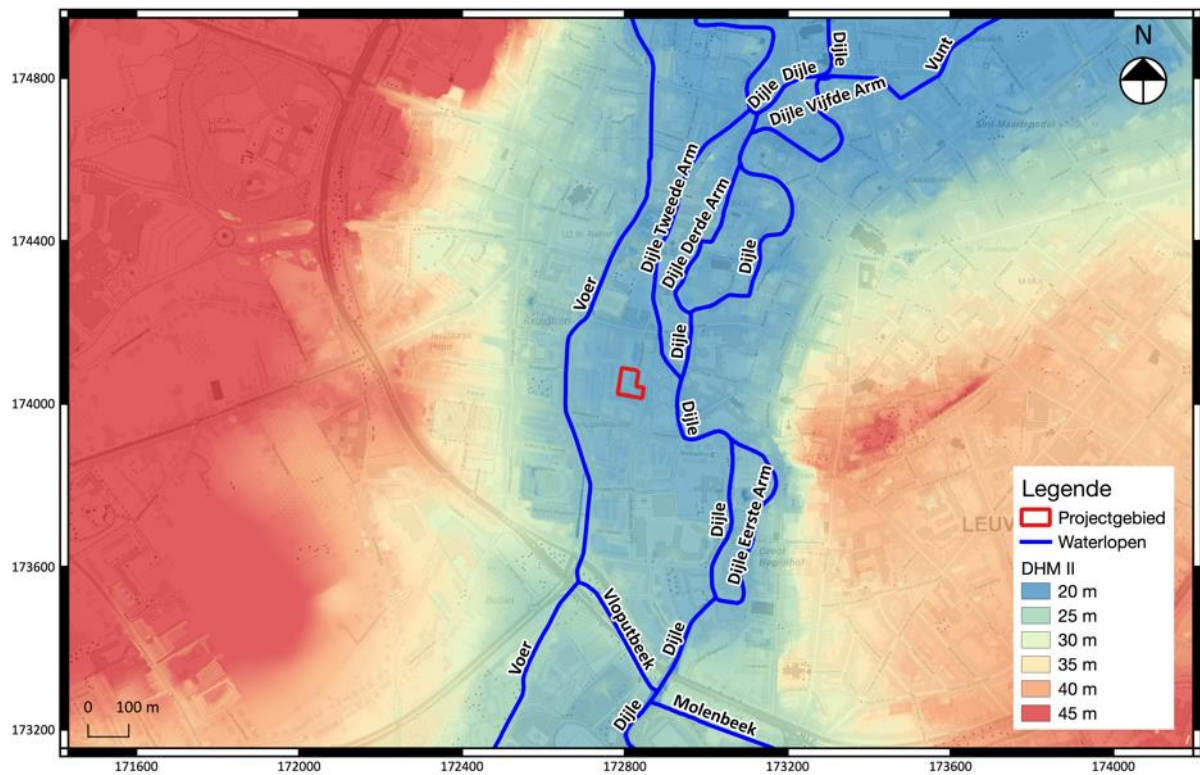

Fig. 1.18: Digitaal hoogtemodel van de ruime omgeving.

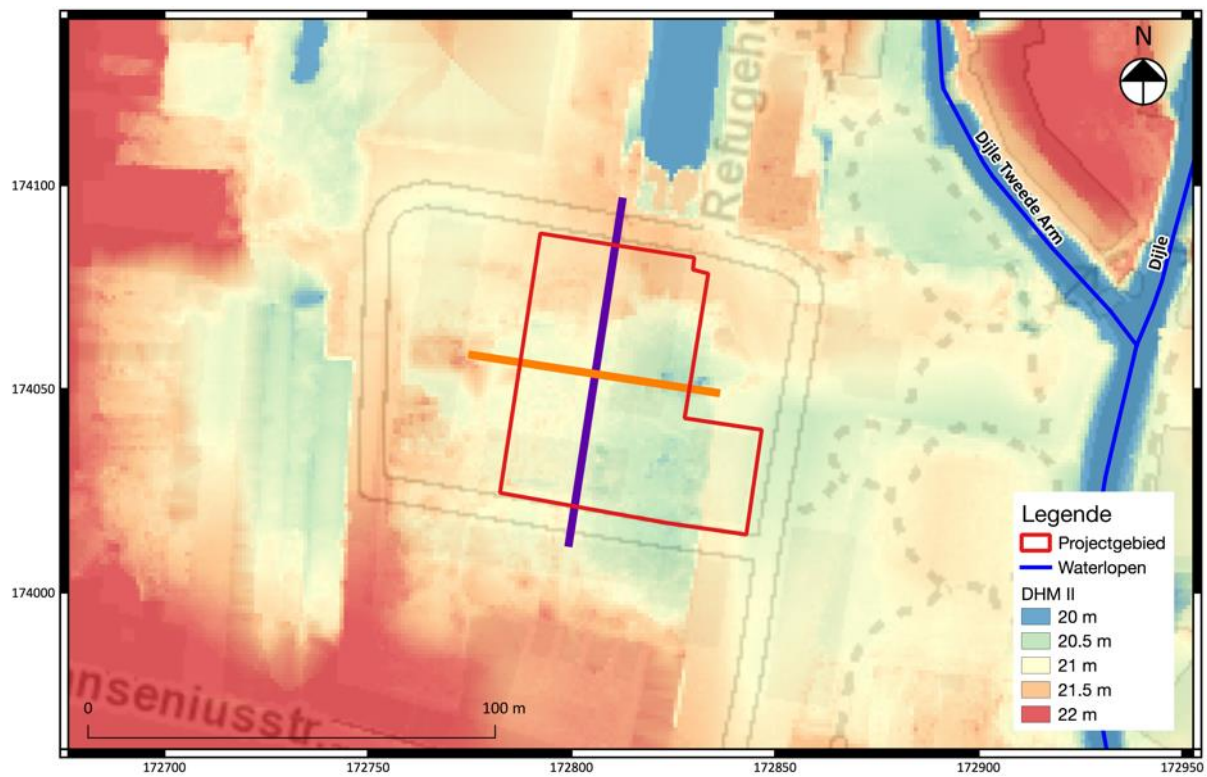

Fig. 1.19: Digitaal hoogtemodel met detail van het projectgebied.

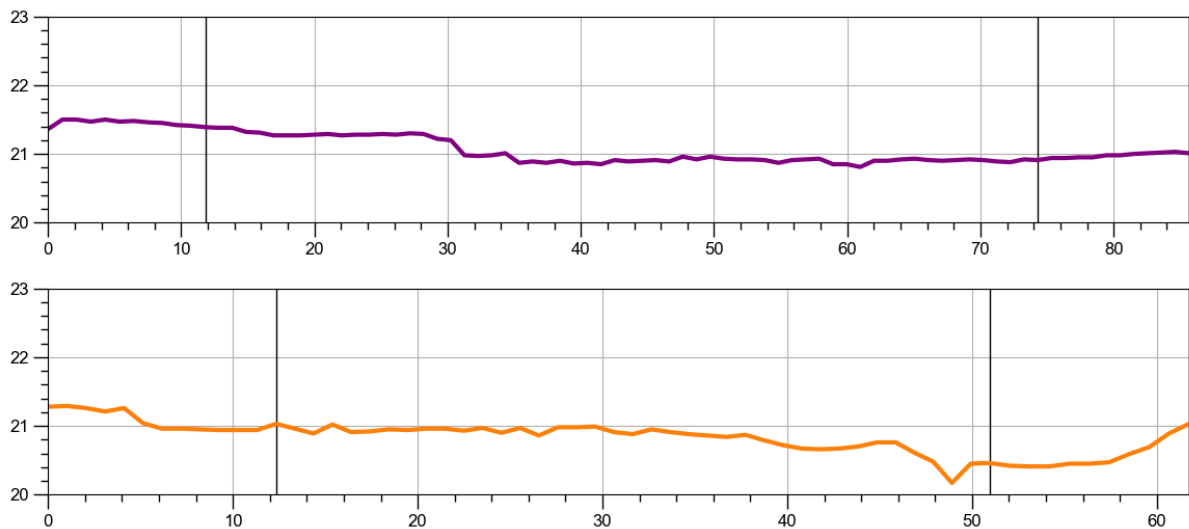

Fig. 1.20: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied van noord naar zuid (paars) en van west naar oost (oranje).

1.4 Archeologische voorkennis

1.4.1 Centrale archeologische inventaris

Het projectgebied bevindt zich in het historische centrum van de stad Leuven en ligt tussen de eerste en de tweede stadsomwalling. Het is bijgevolg niet verwonderlijk dat er in de directe omgeving meerdere archeologische vindplaatsen gekend zijn. Om het geheel overzichtelijk te houden zal deze paragraaf de verschillende vindplaatsen bespreken per type van uitgevoerd onderzoek.

Opgavingen en vooronderzoeken

In 2002 werd er in het Iers College in de Janseniustraat een opgraving en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door de KU Leuven (CAI 832). De geschiedenis van het klooster gaat terug tot de 12de, al dateren de belangrijkste gebouwen uit het begin van de 17de eeuw. Binnenin de ZW-georiënteerde pandgang werden een aantal graven blootgelegd.¹⁶

Ook aan het Barbarahof werd een opgraving uitgevoerd (CAI 2286). Deze ging door in 2007 onder leiding van Examino bvba. Het onderzoek toonde aan dat de site al bewoond was vanaf de 12de eeuw. De bewoning was systematisch georganiseerd na de aanleg van de eerste stadsomwalling, met greppels voor de perceelsafbakening. In de 13de en 14de eeuw werd het terrein meermaals opgehoogd, mogelijk om de kans op overstromingen te verkleinen. Niet lang daarna verschenen een aantal gebouwen aan de Rattemanspoort, die echter in de 15de eeuw weer verdwenen. Ook langs de Sint-Barbarastraat zijn er woningen uit deze periode teruggevonden. In de daaropvolgende eeuw siteerde de bewoning zich langs de huidige straten en kwam een groot deel van het projectgebied op het achtererf te liggen met typische sporen als water- en beerputten. Tijdens de 18de en 19de werd de site sterk geïndustrialiseerd.¹⁷

¹⁶ Lodewijckx & Wouters 2002, 116-117.

¹⁷ De Maeyer e.a. 2008, 101.

Aan het Damiaanplein werd door Studiebureau Archeologie een archeologisch onderzoek uitgevoerd (CAI 210 069). Er werd een minimaal vier meter brede weg in onregelmatige blokjes Balegemse kalkzandsteen zonder zand- of mortelbed aangetroffen. De weg wordt gedateerd rond 1400. Ook werd tijdens het onderzoek de 12de-eeuwse Broekstraatpoort onderzocht (CAI 208 940).¹⁸

Ook in en rond het voormalige Kartuizerklooster vonden de afgelopen jaren meerdere archeologische onderzoeken plaats (CAI 150 825). De eerste steen van het klooster werd in 1489 gelegd en de eerste kloosterlingen namen er in 1491 hun intrek. Doorheen de eeuwen werd het klooster steeds verder uitgebreid en ook voorzien van een eigen kerkhof. Het klooster kreeg het moeilijker vanaf de 17de eeuw met een dieptepunt in de 18de eeuw. Zware oorlogsverwoesting en financiële nood dwongen het klooster om gronden te verkavelen en te verhuren. Het klooster werd ook meermaals gedwongen om soldaten te huisvesten. Na de Franse Revolutie werden de nog bestaande delen van het klooster verkocht of afgebroken.¹⁹

Het laatste record verwijst naar de Hertogensite (CAI 219 821), waar eveneens meerdere archeologische onderzoeken werden uitgevoerd.

Kaartstudie en bouwhistorisch onderzoek

De records die opgenomen zijn onder de noemer kaartstudie verwijzen naar de eerste stadsomwalling met stadspoorten (CAI 833, CAI 208 939, CAI 208 943, CAI 208 944). De eerste stadsomwalling van Leuven is ongeveer 2740 m lang en omvatte 11 stadspoorten, 2 waterpoorten en 31 flankertorens. Sinds de 16de eeuw wordt de bouw van de eerste stenen omwalling gedateerd tussen 1156 en 1165. Latere auteurs nemen deze datering vaak over, maar recent rezen er echter sterke twijfels omtrent deze datering. Tegenwoordig wordt op basis van de gegevens over algemene krijgsvaardigheden in West-Europa een datering onder de regering van Hendrik I (1190-1235) aangenomen.²⁰ Tussen 1357-1360 werd een tweede, veel ruimere, stadsomwalling gebouwd. Op de meeste plaatsen werd de stadsgracht snel gedempt. Gedurende de 14de-15de eeuw bleef de eerste omwalling nog onderhouden en zelfs hersteld. Veel poorten en bogen hadden een functie als gevangenis, voorraadkamer of opslagplaats. De muren zelf deden dienst als tuin- of scheidingmuur van privéwoningen. Pas vanaf de 18de eeuw trad er verval op en de meeste poorten werden in de tweede helft van de 18de of de eerste decennia van de 19de eeuw gesloopt.²¹

Er werd een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd voor het klooster van de Predikheren (CAI 3427). Het Leuvense klooster werd in 1228 door domincanen uit Keulen, die zich aanvankelijk vestigden op het 's Hertogeneiland. Midden 13de eeuw werd begonnen met de bouw van een eigen kloosterkerk. Het klooster beschikte over een eigen studium met filosofie- en theologieonderwijs. Nadien werd dit opgenomen in de universiteit. Er vonden grote verbouwingen plaats in de 17de en 18de eeuw. Met de Franse Revolutie werd het klooster afgeschaft en werden de gebouwen in gebruik genomen als kazerne. Nadien werd het complex verkocht en grotendeels afgebroken.²²

¹⁸ Smeets 2015, 63.

¹⁹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42138>

²⁰ Coenegrachts 2008: 22-32.

²¹ Ibid.

²² <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/42132>

Toevalsvondsten en werfcontroles

Er werd in de omgeving van het projectgebied slechts één werfcontrole opgenomen in de CAI. Aan de Janseniusstraat werd een houten afval- en beerput uit de 16de eeuw onderzocht (CAI 150 208). De vulling bevatte een grote hoeveelheid dierlijk bot en aardewerk.

Aan de Minderbroederstraat werd een laatmiddeleeuwse kan en een benen schaats gevonden (CAI 20 082). Ter hoogte van het Sint-Pieterscollege werden ijzerzandstenen funderingen van een hoeve en een waterput gevonden. Er werd ook een afval- of beerput met aardewerk aangetroffen (CAI 150 676). CAI 20 158 verwijst naar de 17de-eeuwse huizen aan de Parijsstraat en CAI 150 564 naar de laatmiddeleeuwse Redingenmolen.

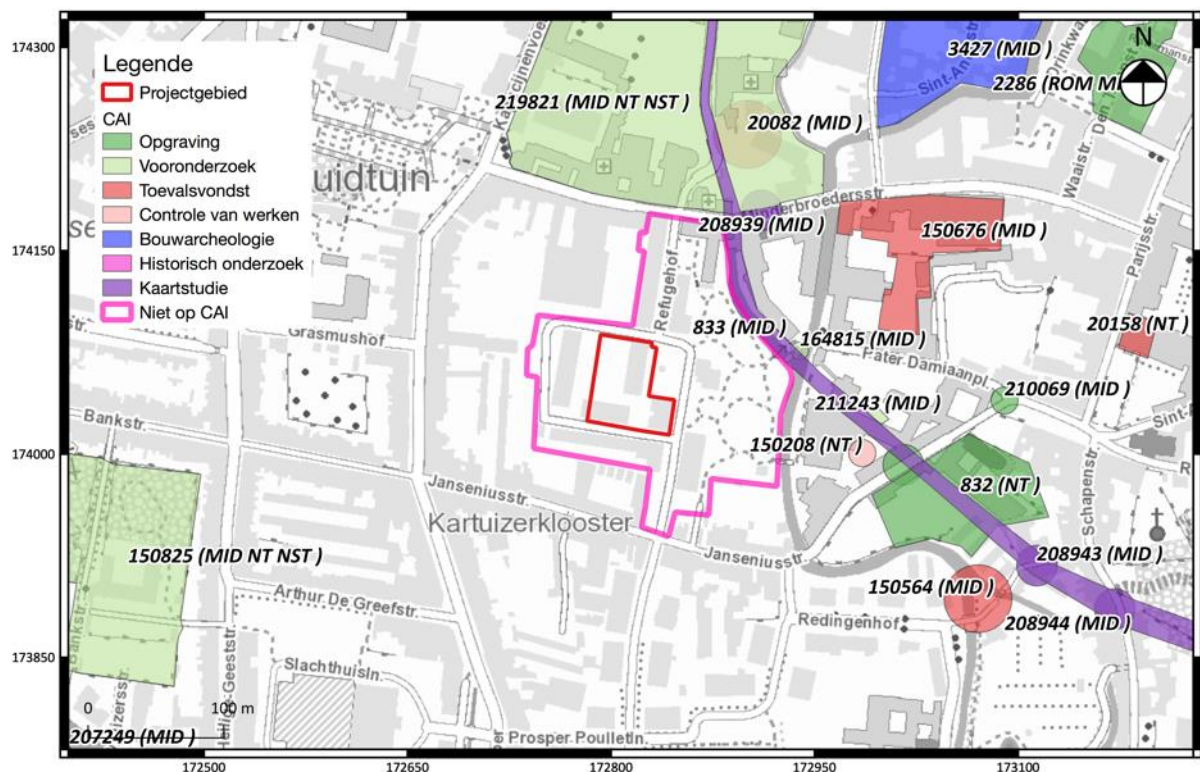

Fig. 1.21: Uittreksel uit de CAI.²³

1.4.2 Archeologisch vooronderzoek op de Janseniussite

In oktober 2008 werd een archeologisch vooronderzoek met proefputten uitgevoerd door Monument Vandekerckhove nv (zie afbakening 2008 op fig. 1.21). Er werden zes proefputten van telkens 2 bij 2 m uitgegraven. Uit de profielopbouw in de (in totaal 6) aangelegde proefputten blijkt dat het terrein in de postmiddeleeuwen in verschillende fasen 1,00 tot 2,00 m is opgehoogd met puingronden, die zich bovenop de alluviale grond langsheen de Dijle bevinden. Dit alluvium bestaat uit een kleiige leembodem met puin- en enkele houtresten. In put 3 werd de geelbruine zandige/lemige moederbodem bereikt, die hier ca. 4,00m onder het maaiveld lag.²⁴

²³ www.agiv.be

²⁴ Opdebeek e.a. 2008.

Tussen 1 september 2014 en maart 2015 voerde Monument Vandekerckhove nog een proefputtenonderzoek uit op de Janseniussite (rechtse putten in zone 2015). Er werden in totaal 4 werkputten aangelegd, al werd werkput 3 na het eerste niveau verdiept zonder dat de archeologen hiervan op de hoogte waren gesteld. Werkput 1 en 4 leverden geen archeologische sporen op. Er werden wel verschillende ophogingspakketten van verschillende samenstelling aangetroffen. Mogelijk hielden deze verband met de voormalige land- en tuinbouwfunctie van het gebied. De bovenste puinlagen werden geïnterpreteerd als puin dat na beide wereldoorlogen op het Janseniushof werd gedumpt. Ook in werkput 3 werden de zonet beschreven lagen aangesneden. De werkput werd gedomineerd door restanten van veen en in het oosten van de werkput, tegen de Dijle aan, bevonden zich resten van een beschoeiing op een inham van de Dijle. Mogelijk gaat deze terug tot de 13de eeuw. De rest van de werkput werd in verband gebracht met land- en tuinbouw. Sporen van permanente constructies werden niet aangetroffen. De tweede werkput bracht de opbouw van de huidige Dijle-oever en beschoeiing in beeld.²⁵

In 2016 stelde Studiebureau Archelogie een bureauonderzoek op voor twee terreinen net ten zuiden van het projectgebied (vergunning 4A en 4B, id. 1333 en 1335). Het bureauonderzoek toonde aan dat het om terreinen ging die steeds onbebouwd bleven en die waarschijnlijk te drassig waren voor permanente bewoning. Er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.²⁶ De zone ten westen van werkput 3 uit het onderzoek van Monument Vandekerckhove werd via een archeologienota vrijgegeven, aangezien de geplande bodemingrepen niet dieper zouden gaan dan de ophogingspakketten (zone 2017, id. 2935).²⁷

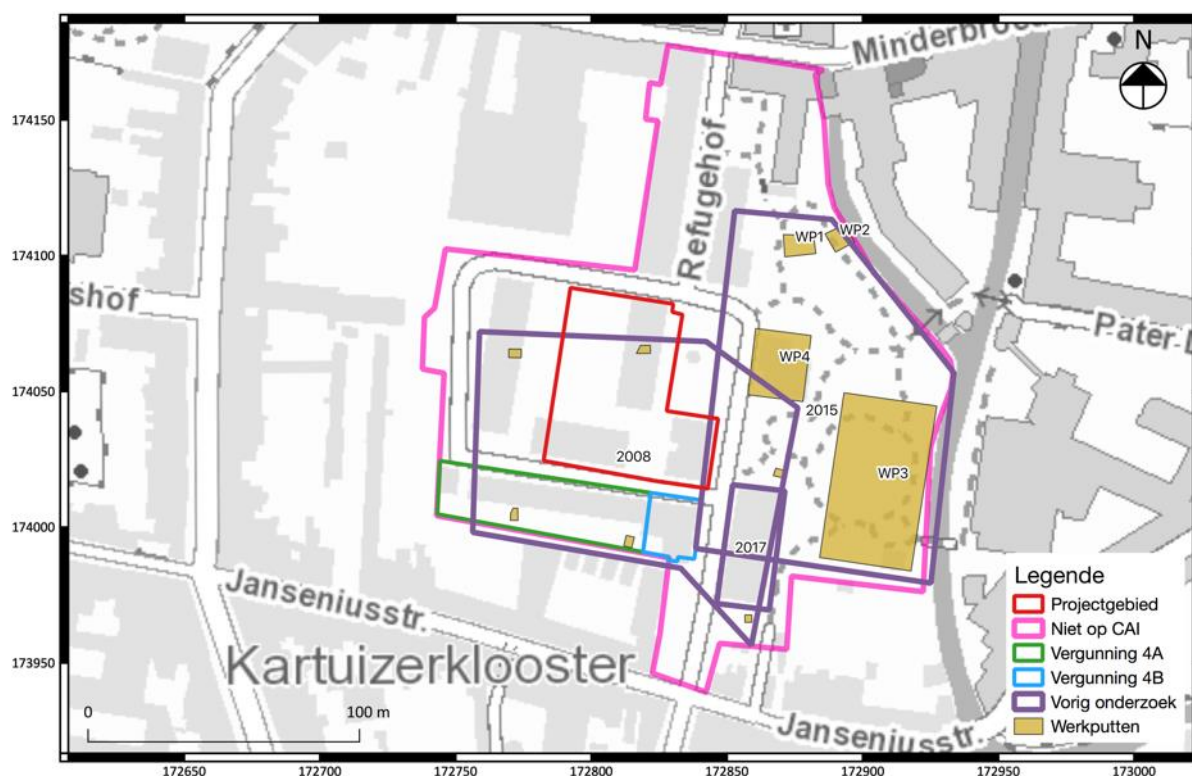

Fig. 1.22: Plan uitgevoerd vooronderzoek.

²⁵ Linten 2018.

²⁶ Dupont e.a. 2016a; Dupont e.a. 2016b.

²⁷ Vander Ginst 2017.

1.5 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

Gelet op de aard van de site zal vooral worden ingezet op het onderzoek naar de aard van de postmiddeleeuwse sporen.

Deze vraagstelling komt ook aan bod in de onderzoeksvragen van de bijzondere voorwaarden (BVW p. 3-4):

- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aanwezige archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstrand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners gedurende hun gebruiksperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten op inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis / stadsontwikkeling van Leuven?
- Zijn er nog historische kaaimuren, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen en/of rioleringen aanwezig? Wat is hun bewaringstoestand? Wanneer en waarom werden ze in het verleden gebouwd en eventueel afgebroken? Welke onderhoudswerken werden uitgevoerd? Faseringen?
- Hoe werd de waterhuishouding van de Dijle binnen de stad gecontroleerd? Aangevuld met een studie en registratie van de restanten van de Ursulinensluis en aanverwante structuren.
- Zijn er sporen van artisanale en andere activiteiten naast de historische loop van de Dijle? Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Waren deze activiteiten gekoppeld aan een bepaalde locatie in de stad? Zo ja, waarom?
- In welke mate ontwikkelde en organiseerde de stad zich langs de oevers van de Dijle?
- Zijn er sporen van bebouwing naast de historische loop van de Dijle? Waaruit bestond die bebouwing en uit welke periode dateert ze?

2 Werkmethode

2.1 Terreinwerk

Fig. 2.1: Werkputtenplan

De uitgraving in functie van de bouwwerken werd opgevolgd. Er werd in twee fases gewerkt door de aannemer (fig. 2.1). Dit resulteerde in 2 werkputten (WP).

In beide werkputten werden 2 vlakken aangelegd en geregistreerd. De bouwput werd vervolgens verder afgegraven door de aannemer.

Bij het uitgraven van een put helemaal in het noorden van het terrein om de grondwaterstand te chequen, werd de grond door de machinist achter zich gestapeld. Deze bleef echter liggen bij de aanleg van vlak 2 verderop naar het zuiden. Hierdoor kon het verloop van gracht S1 naar het zuiden toe niet worden bekeken. Ook de mogelijke verloop van de grachten S11 en S12 naar het noorden toe was hierdoor onduidelijk. Wel werden te hoogte van deze put twee profielen geregistreerd (zie verder). Ook een deel van de put in het zuidoosten kon niet worden bekeken aangezien de grond hierop gestapeld bleef als in- en uitrit voor de kraan.

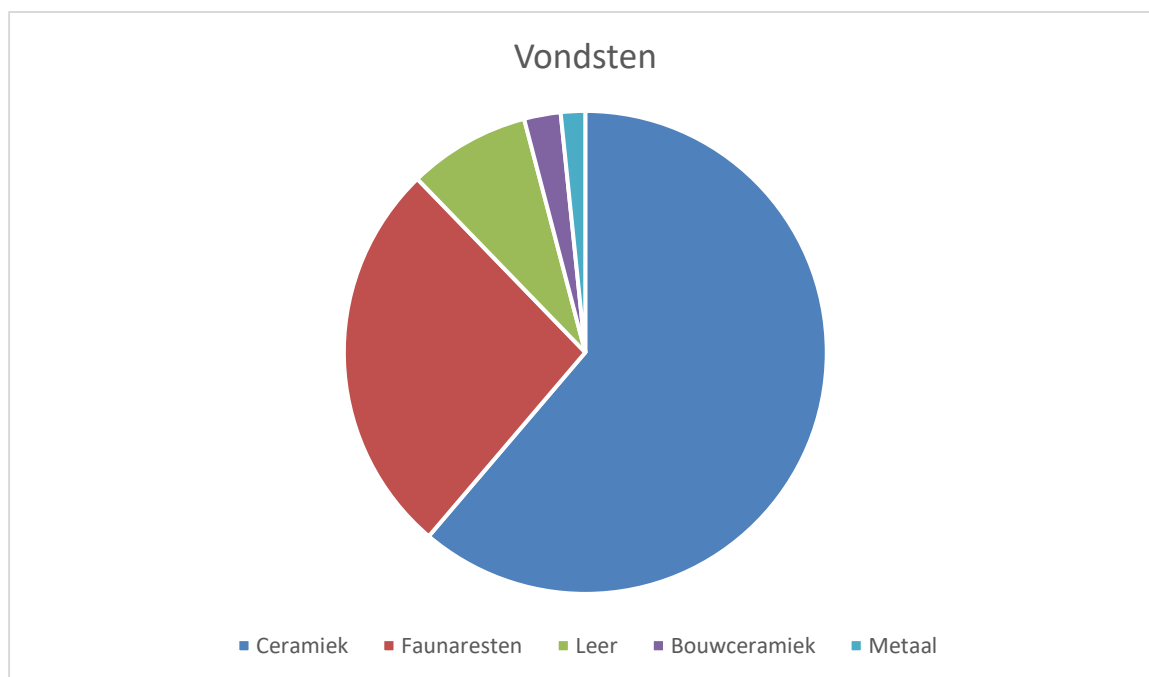
Er werden in totaal 14 spoornummers uitgereikt. De aangetroffen sporen werden digitaal topografisch ingemeten.

2.2 Vondstmateriaal

Er werden vondsten ingezameld van de categorieën ceramiek, dierlijk bot, leer, bouwceramiek en metaal.

De 150 scherven aardewerk omvatten 110 scherven in rood aardewerk, 27 in steengoed, 7 in grijs aardewerk, 5 in industrieel en 1 in tinglazuur.

De vondsten worden verder besproken bij het hoofdstuk analyse.

Verdeling vondstcategorieën

2.3 Natuurwetenschappelijk onderzoek

De aangetroffen muur S2 en grootje S4 werden bemonsterd op bouw materiaal. Voor de rest waren er geen relevante contexten voor bemonstering.

3 Analyse

3.1 Werkput 1

In de eerste aangelegde werkput werden geen sporen aangetroffen (fig. 3.1 en 3.2). Wel werd een rij betonnen funderingspalen aangesneden in de lengterichting van de werkput.

In het profiel zijn ophogingslagen zichtbaar met eronder alluviale lagen en onderaan een veenlaag.

Fig. 3.1: WP 1: vlak 1

Fig. 3.2: WP 1: vlak 2

3.2 Werkput 2

Op een eerste aangelegd vlak werden enkele muurresten (S2, S4, S7) en greppeltjes (S6, S9, S10 en S14) gevonden (fig. 3.3 tem 3.8).

Muur S2 is een ca. 40 cm brede O-W-georiënteerde bakstenen (18,5x8x4,5 cm) muur met een bakstenen gootje (S4) net ten zuiden ervan. De muur werd vrijwel onmiddellijk onder het maaiveld aangesneden.

Meer naar het zuiden lopen vier lineaire, parallelle sporen. Ze zijn ca. 40 cm breed en opgevuld met baksteenpuin (S6, S9, S10 en S14). Mogelijk betreft het opgevolde drainagegreppeltjes. Een andere mogelijkheid is dat het om uitbraaksporen van muren gaat. Toch lijkt de theorie dat het om greppeltjes gaat plausibeler gelet op het feit dat de sporen in de richting van de Dijle lopen en er voor de rest geen dwarse sporen aangetroffen werden. Nog een mogelijkheid is dat het om percellering gaat. Het lijkt evenwel plausibeler dat het drainagegreppels zijn en dat het puin erin gelegd werd om het dichtslempen van de grachtjes net hiermee te vermijden en de drainage te bevorderen.

Kuil S5 doorbreekt greppeltje S6. In de vulling werden 4 kleine scherven steengoed aardewerk gevonden en 5 scherven in rood geglaazuurd aardewerk; waarvan 2 randscherven van kommen. Deze kunnen ruimweg in de nieuwe/nieuwste tijd gesitueerd worden (18de-19de eeuw).

De sporen, en vlak 1, bevinden zich op ca. 1,5 m onder maaiveld onder antropogene (ophogings)lagen. In een geregistreerd profiel bij het aanleggen van de werkput werden 7 antropogene lagen onderscheiden (PR 1 fig. 3.3 en 3.9).

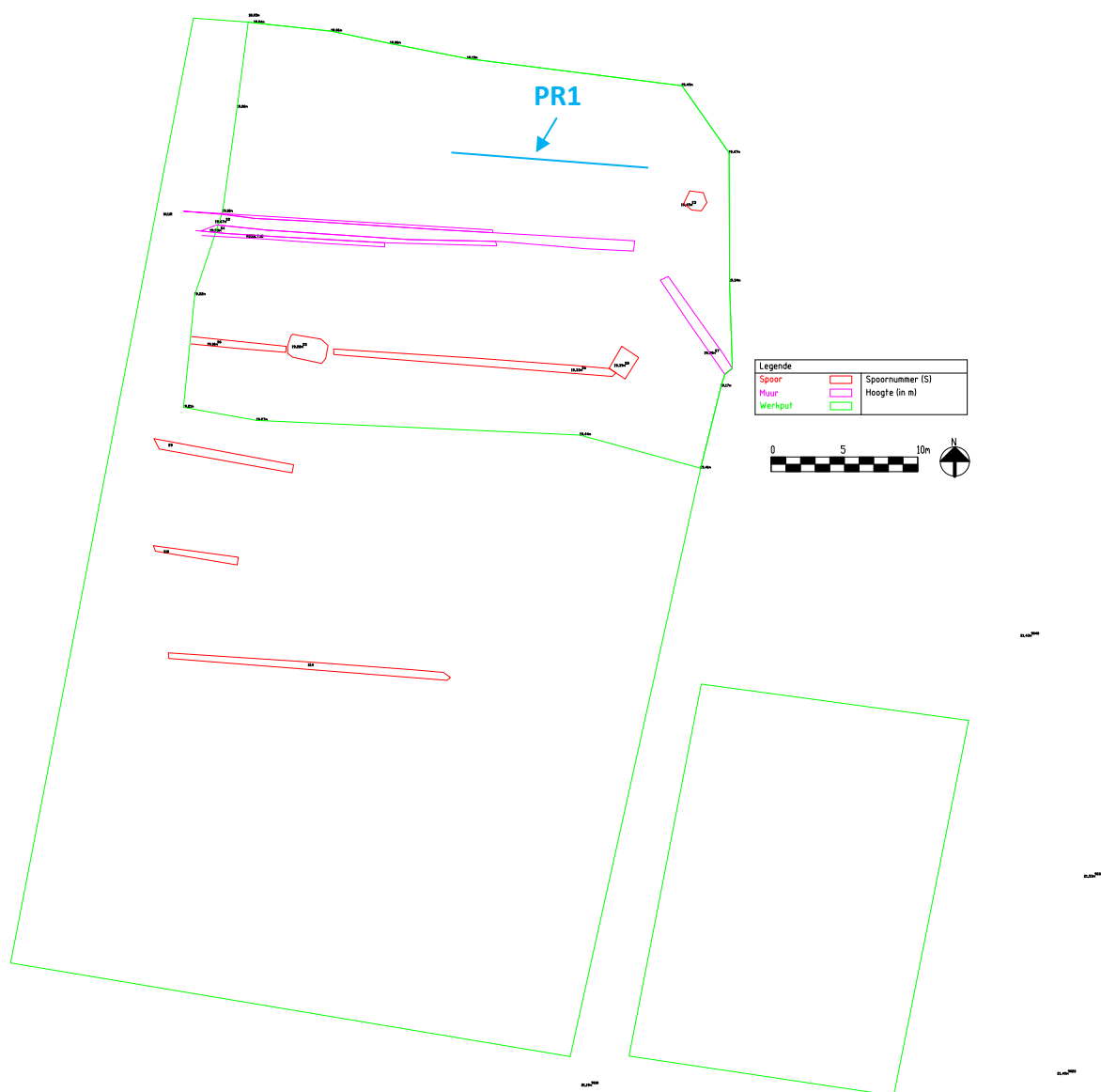

Fig. 3.3: Allesporenplan WP2, VL1

Fig. 3.4: WP 2, vlak 1

Fig. 3.5: Werkput 2, vlak 1

Fig. 3.6: WP 2, vlak 1

Fig. 3.7: Muur S2 en gootje S4.

Fig. 3.8: Muur S2 en gootje S4

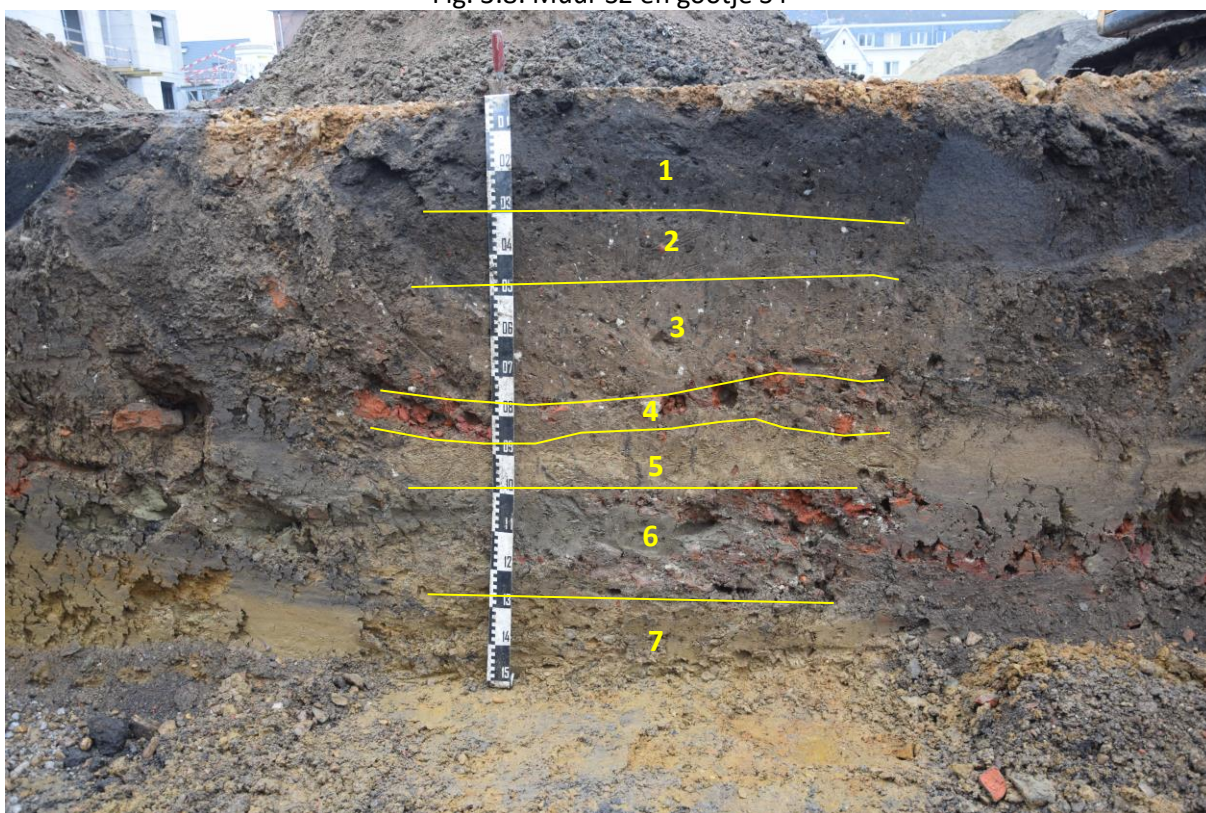

Fig. 3.9: Profiel 1.

Bij het verder afgraven werd in het noorden een vrij brede en licht NW-ZO-georiënteerde gracht (S1) opgemerkt (fig. 3.10 tem 3.12). Deze ligt stratigrafisch onder muur S2. Meer naar het zuiden van de werkput toe werden ook twee, redelijk scherp afgelijnde grachten deels aangetroffen (S11 en S12) en enkele stratigrafisch recentere puinkuilen/lagen (S13) (fig. 3.13). In de licht geelgrijze vulling van de grachten S11 en S12 werden geen vondsten aangetroffen. In de vulling van de puinkuilen/lagen (S13) werden twee scherven in steengoed gevonden (fig. 3.14). Voor de rest werden in de aangelegde werkput alluviale lagen aangesneden (fig. 3.15).

In de vulling van gracht S1 konden een 5-tal lagen worden onderscheiden (fig. 3.12). In de vulling van gracht S1 werden in totaal 120 scherven gevonden, naast dierlijk botmateriaal, resten van lederen zolen, metaal (fig. 3.16) en enkele fragmenten van sterk afgesleten ceramiektegels. De vondsten kwamen uitsluitend uit de meer puinige vullingen 2 en 3. De scherven omvatten voornamelijk rood aardewerk (99 stuks), naast 11 scherven in steengoed, 7 in grijs aardewerk en 1 scherf in witbakkend aardewerk (fig. 3.17 tem 3.19). De scherven in rood aardewerk bevatten o.m. bodemscherven met een pootje, bodems met een uitgeknepen standring en scherven met een meerledige standvin. Verder was er ook een randscherf van een teil, van een bord en mogelijk van een pan in rood geglaazuurd aardewerk. De scherven in steengoed bevatten naast wandscherven ook een rand van een kan en een rand van een kleiner recipiënt in Siegburg steengoed. De scherven in grijs aardewerk omvatten wandscherven en 1 bodemscherf met een uitgeknepen standring. Het materiaal vormt een ensemble met een eerder ruime datering in de late middeleeuwen (14de-16de eeuw).

Het dierlijk botmateriaal omvat fragmenten botmateriaal van zoogdieren, waaronder enkele onderkaken van runderen en een van mogelijk schaap/geit (fig. 3. 20)

De lederen vondsten zijn schoenzolen en zijn ook als gebruikersafval te bestempelen.

Ten westen van de gracht werd een profiel geregistreerd in de putwand (PR 2 fig. 3.10 en 3.21). Onder het antropogeen pakket werden natuurlijke alluviale afzettingen aangetroffen, bestaande uit leem, klei en veen.

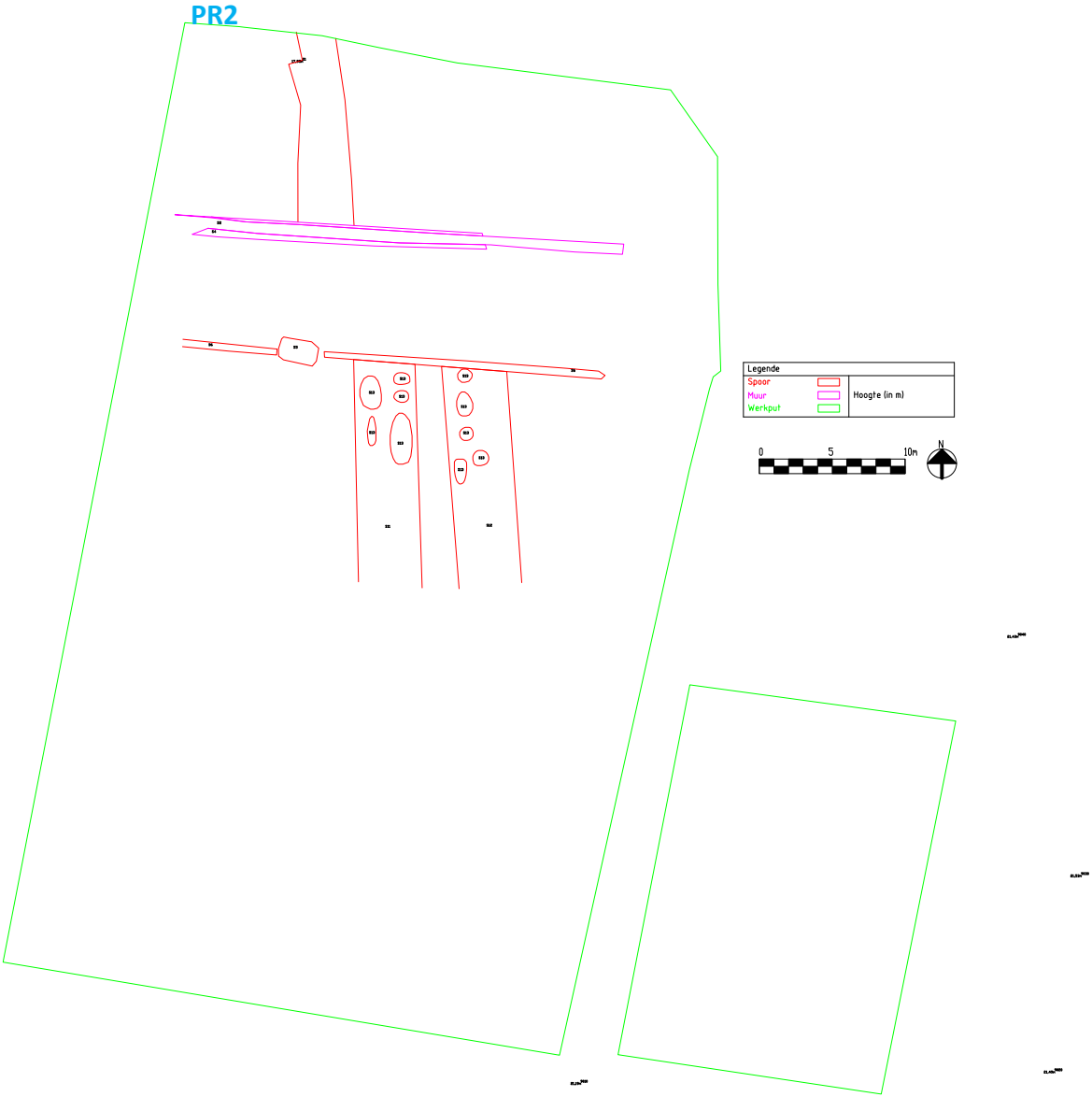

Fig. 3.10: Allesporenplan WP2, VL2

Fig. 3.11: Gracht S1 in coupe.

Fig. 3.12: Gracht S1

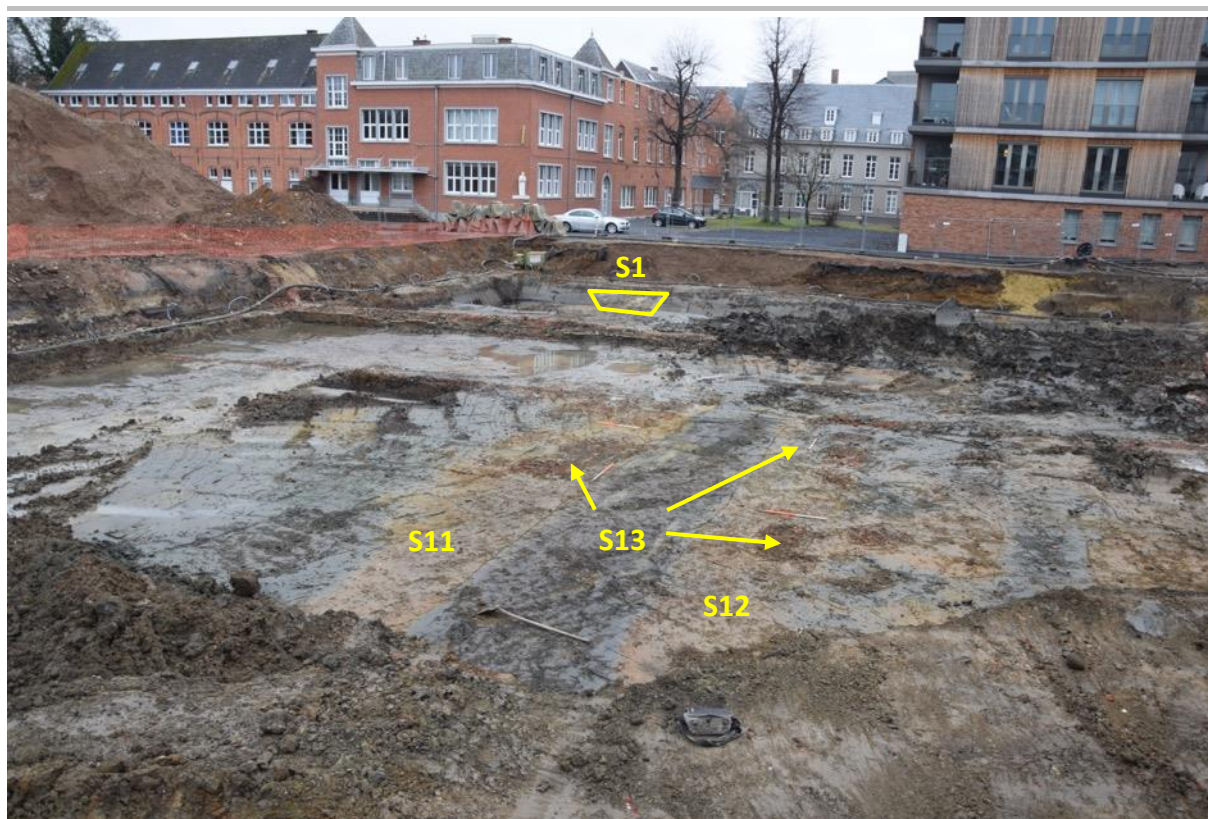

Fig. 3.13: WP2, Vlak 2 met grachten 11 en 12 en puinkuilen/lagen S13.

Fig. 3.14: Steengoed uit puinkuilen/lagen S13

Fig. 3.15: WP2, Vlak 2

Fig. 3.16: Metaal uit gracht S1

Fig. 3.17: Selectie rood aardewerk en witbakkend aardewerk uit gracht S1

Fig. 3.18: Grijs aardewerk uit gracht S1

Fig. 3.19: Steengoed uit gracht S1.

Fig. 3.20: Dierlijk bot uit gracht S1.

Fig. 3.21: Profiel 2.

4 Synthese

4.1 Interpretatie en datering

In het kader van het grootschalig herontwikkelingsplan (het Janseniushofproject) heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (2016/242). Het veldwerk werd gefaseerd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba tussen 21-6-2016 en 14-2-2017.

Het terrein ligt net buiten de eerste stadsomwalling, maar binnen de historische stadskern van Leuven, zoals afgebakend door Onroerend Erfgoed. Bij aanvang van het onderzoek was het terrein niet/amper bebouwd; ook de geraadpleegde cartografische bronnen tonen het gebied steeds als vrijwel volledig onbebouwd.

Het veldwerk, een werfbegeleiding, werd in twee werkputten uitgevoerd. In de eerste werkput werden helemaal geen archeologisch relevante sporen opgemerkt. In de tweede werkput werden op een eerste aangelegd vlak een muur (S2), twee gootjes (S4 en S7) en wellicht greppeltjes (S6, S9, S10 en S14) geregistreerd. Muur S2 is een ca. 40 cm brede O-W-georiënteerde bakstenen muur met een parrallel lopend bakstenen gootje (S4) net ten zuiden ervan. Meer naar het zuiden en parallel aan muur S2 lopen greppeltjes S6, S9, S10 en S14. Muur S2 valt samen met een muur/noordzijde van een gebouwtje weergegeven op een topokaart van 1950-1970 (fig. 4.1).

Fig. 4.1: projectie van het allesporenplan op een topokaart van 1950-1970.

Bij het verder afgraven werd in het noorden een vrij brede en licht NW-ZO-georiënteerde gracht (S1) opgemerkt. Ook meer naar het zuiden van de werkput werden twee grachten aangetroffen (S11 en S12) en enkele stratigrafisch recentere puinkuilen/lagen (S13).

Het geheel van de scherven uit de vulling van gracht S1 vormt een ensemble met een eerder ruime datering in de late middeleeuwen/nieuwe tijd (14de-16de eeuw). Wellicht betreft het een naderhand gedempte drainagegracht. De mogelijke aansluiting van gracht S1 op de grachten S11 en 12 is niet heel duidelijk. Wellicht betreft het aparte grachten. Hoewel in de twee zuidelijke grachten geen vondsten aangetroffen werden, zijn ze mogelijk toch iets recenter vanwege de redelijk scherpe aflijning en het homogener karakter van de vulling.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

-Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aanwezige archeologische resten?

-Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?

-Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?

-Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?

-Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de bewoners gedurende hun gebruikperiode?

In de eerste werkput werden helemaal geen archeologisch relevante sporen opgemerkt.

In de tweede werkput werden op een eerste aangelegd vlak een O-W-georiënteerde muurrest (S2), twee gootjes (S4, S7) en wellicht drainagegreppeltjes (S6, S9, S10 en S14) geregistreerd.

Muur S2 is mogelijk toe te schrijven aan de muur die ook op een topokaart van 1950-1970 staat. De drainagegreppeltjes bevinden zich onder antropogene (ophogings) lagen en zijn wellicht iets ouder (nieuwe/nieuwste tijd).

Bij het verder afgraven werd in het noorden een vrij brede en licht NW-ZO-georiënteerde stratigrafisch oudere gracht (S1) opgemerkt. Meer naar het zuiden van de werkput werden twee vrij scherp afgelijnde grachten aangetroffen (S11 en S12) en enkele stratigrafisch recentere puinkuilen/lagen (S13). Het geheel van het gebruiksaardewerk uit de vulling van gracht S1 vormt een ensemble met een eerder ruime datering in de late middeleeuwen/nieuwe tijd (14de-16de eeuw). Wellicht betreft het een naderhand gedempte drainagegracht.

-Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten op inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?

Neen

-Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?

Veruit het meeste vondstmateriaal komt uit gracht S1. Het geheel van de scherven (gebruiksaardewerk) uit de vulling van gracht S1 vormt een ensemble met een eerder ruime datering in de late middeleeuwen/nieuwe tijd (14de-16de eeuw).

-Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?

Het betreft recentere (nieuwe/nieuwste tijd) antropogene (ophogings)lagen.

-Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis / stadsontwikkeling van Leuven?

Het onderzoek levert geen wezenlijke kennisvergroting. Er werd een recentere muur gevonden en drainagegreppels/grachten doorheen de alluviale lagen.

-Zijn er nog historische kaaimuren, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen en/of rioleringen aanwezig? Wat is hun bewaringstoestand? Wanneer en waarom werden ze in het verleden gebouwd en eventueel afgebroken? Welke onderhoudswerken werden uitgevoerd? Faseringen?

-Hoe werd de waterhuishouding van de Dijle binnen de stad gecontroleerd? Aangevuld met een studie en registratie van de restanten van de Ursulinensluis en aanverwante structuren.

-Zijn er sporen van artisanale en andere activiteiten naast de historische loop van de Dijle? Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Waren deze activiteiten gekoppeld aan een bepaalde locatie in de stad? Zo ja, waarom?

Niet aangetroffen en niet van toepassing.

-In welke mate ontwikkelde en organiseerde de stad zich langs de oevers van de Dijle?

-Zijn er sporen van bebouwing naast de historische loop van de Dijle? Waaruit bestond die bebouwing en uit welke periode dateert ze?

Het terrein bleek voorheen quasi volledig onbebouwd te zijn. Enkel op een topokaart van 1950-1970 is een muur en gebouwtje weergegeven op de noordzijde van het terrein dat verder met bomen ingevuld is. De opgegraven muur (S2/S4) lijkt samen te vallen met deze muur/noordzijde van het gebouwtje. Verder werden enkel sporen van drainagegreppels/grachten gevonden. Mogelijk was het land in gebruik als tuin/landbouwgrond.

Bibliografie

COENEGRACHTS T. 2008: *De eerste stenen stadsmuur van Leuven. Een vergelijkende studie*, onuitgegeven masterpaper KU Leuven, Leuven.

DE MAEYER W., DECEUNINCK M., BERKERS M., DE LANGHE K., FATH B., RIBBENS R., VANHOLME N., DE GROOTE K. 2008: *Leuven Barbarahof archeologische opgraving*, Wevelgem.

DUPONT L., SMEETS M., VANDER GINST V. & YPERMAN W. 2016a: *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Janseniushof te Leuven/Fase 4a*, Kessel-Lo.

DUPONT L., SMEETS M., VANDER GINST V. & YPERMAN W. 2016b: *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Janseniushof te Leuven/Fase 4b*, Kessel-Lo.

LINTEN S. 2018: *Archeologische begeleiding en opgraving Leuven Janseniushof (prov. Vlaams-Brabant). Basisrapport eindversie*, Ingelmunster.

LODEWIJCKX M. & WOUTERS M. 2003: 'Onderzoek in het Iers College te Leuven (Vl.-Br.)', *Archaeologia Mediaevalis* vol. 26 (2003), p. 116-117.

OPDEBEECK J., VERMEERSCH J. & ACKE B. 2008: *Proefputtenonderzoek Janseniusproject Leuven (prov. Vlaams-Brabant). Basisrapport – november 2008*, Ingelmunster.

SMEETS M. 2015: *Archeo-rapport 320: Het archeologisch onderzoek in de Janseniusstraat en op het Damiaanplein te Leuven*, Kessel-Lo.

VAN BUYTEN e.a. (red.) 1975: *Leuven een stad die groeit. Een gemeenschap bouwt aan haar milieu (tentoonstellingscatalogus)*, Leuven.

VANDEKERCHOVE V. (red.) 1996: *De archeologische afdeling van het Stedelijke Museum (Vander Kelden-Mertens)*, Leuven.

VANDER GINST V. 2017: *Archeologienota met beperkte samenstelling: Het archeologisch bureauonderzoek aan het Janseniushof te Leuven*, Tienen.

VAN UYTVEN R. 1980: *Leuven "De beste stad van Brabant". Deel 1: De geschiedenis van het stadsgewest Leuven tot omstreeks 1600. Arca Lovaniensis*, Leuven.